



Vojnové tajomstvo mojej rodiny

Skutočný príbeh



Paul Glaser

Tanec
s nepriateľom



MOTYL

Paul Glaser

Tanec
s nepriatelom

Paul Glaser

Tanec *s nepriateľom*



VYDAVATELSTVO MOTÝĽ

Copyright © Paul Glaser

Translation © Veronika Hančuláková 2014

Design © Motýl design 2014

Cover photo © Anastasia Petrova/shutterstock.com/Paul Glaser archive

Slovak edition © Vydavateľstvo Motýl 2014

ISBN: 978-80-8164-030-8



„Len čo vyjde najavo moje meno,
spustí sa pohroma.“

Báj o Lohengrinovi

Stredoveká báseň z roku 1280 ospevuje hrdinské činy labutieho rytiera Lohengrina, hlavného hrdinu starej báje. Na člniku ťahanom labuťou sa Lohengrin plaví dolu Rýnom, až príde do nemeckého mesta Klévy neďaleko Nijmegenu. Tam obráni česť šľachtickej Elsy. Zosobášia sa a žijú spolu šťastne, rytier však Else zakáže pýtať sa na jeho pôvod a skutočné meno. Po rokoch, keď svoju zvedavosť nedokáže viac udržať, a predsa sa spýta, privedie Elsa na seba nešťastie.



Rosje 1932

Predslov

Toto je skutočný príbeh mojej tety Roosje, ktorý hovorí o jej zážitkoch v časoch neistoty.

Roosje si viedla denník, napísala hojný počet listov, komentárov, básničiek, pesničiek, urobila veľa fotografií, a dokonca zvečnila časť svojho života počas vojny aj na filmovej páske. Takto zaznamenala svoj životný príbeh.

Svojich zradcov udala na polícii hneď po vojne. V jej archíve sa tiež nachádzajú súvisiace vyšetrovacie správy a množstvo svedeckých výpovedí. Ponúkajú nám pohľad do zákulisia a dotvárajú jasnejší obraz o jej záznamoch.

Keďže som najstarší z povojnovej generácie, priam sa odo mňa očakávalo, že jej príbeh spracujem do knižnej podoby. Urobil som to, aby príbeh mojej tety neupadol do zabudnutia. Učí nás, aké dôležité sú pevný charakter a optimizmus, keď príde na lámanie chleba. Pošli to ďalej.

Paul Glaser

Tajomný kufor

Z hotelovej izby na treťom poschodí pozorujem tmavé námestie, sotva osvetlené niekoľkými pouličnými lampami. Dlaždice sa jagajú v daždi a svetlá lúč sa v nich odrážajú ako rozmazané žlté škvrny. Všade je ticho a pokoj. Staré majestátne domy obklopujú námestie. Za jedným oknom sa ešte svieti. O tomto čase už väčšina ľudí spí. Zaujme ma veľká strohá budova uprostred námestia, ktorá vytvára dojem, že ide o nejakú inštitúciu. Je zvláštne, že takáto budova stojí na krásnom námestí v centre Krakova.

Zajtra je posledný deň konferencie, na ktorej som sa zúčastnil s riaditeľmi nemocníc z viacerých európskych krajín. Navzájom sme si vymieňali skúsenosti a diskutovali o možnom prístupe k súčasným problémom v oblasti zdravotnej starostlivosti. Spoločné prednášky boli prínosné, workshopy zaujímavé. Stretol som sa tu s mnohými európskymi spolupracovníkmi. Získal som zaujímavé kontakty a viedol pútavé rozhovory s dvomi kolegami – jeden bol z Bordeaux a druhý z Mníchova. Bol to plodný deň, pomyslel som si, keď som hľadel na ligotajúce sa námestie.

Každý večer som sa stretol s manželkou, ktorá pricestovala so mnou. Nestáva sa to často, pretože vykonáva riadiacu funkciu a nemôže si len tak vziať voľno. Tentoraz sa však konferencia konala počas stredoškolských prázdnin, a preto sa ku mne mohla pridať. Navyše, v Krakove sme nikdy neboli, a tak sme sa aj s ďalšími riaditeľmi dohodli, že tu zostaneme ešte tri dni po skončení konferencie. Veľmi sa na to teším.

Konferencia sa skončila a Poľské združenie riaditeľov nemocníc zorganizovalo pre európskych kolegov záverečný klavírnny koncert. V ten večer sa v sále paláca, v ktorom sa konal koncert, rozliehali skladby poľského skladateľa Fryderyka Chopina. Striedali sa mazúrky, polonézy a sonáty. Po skončení programu nasledovala večera a nakoniec sme si zatancovali na Chopinov valčík. Poľskí kolegovia sú na svojho slávneho hudobného skladateľa veľmi hrdí a chceli nám to dať patrične najavo. Keď sme sa lúčili, bolo počuť len veselé prekrikovanie francúzštiny, nemčiny a angličtiny.

Deň po konferencii nasledovala prehliadka Krakova. Prechádzali sme sa po starých uličkách a útulných námestiach, obdivovali sme bohato vyzdobené kostoly aj stredoveký zámok. Takisto sme sa rozhodli navštíviť staré solné bane. Na mieste, kde sa ťaží soľ už dve storočia, vznikol pôsobivý systém podzemných chodieb s veľkými sálami vytesanými do solných ložísk. Na posledný deň sme si naplánovali návštevu príslušného koncentračného tábora z druhej svetovej vojny Auschwitz I so susediacim Auschwitz-Birkenau (pozn. prekl.: v mestečku Osvienčim sa nachádzal zajatecký tábor Auschwitz I – ďalej Osvienčim – a v susednej Brezinke sídlil vyhladzovací tábor Auschwitz-Birkenau – ďalej Birkenau).

Ako sa blížil posledný deň nášho pobytu, často som si kládol otázku, čo vlastne čakám, že v Osvienčime nájdem. Večer predtým, než nás tam mal autobus zaviezť, som manželke povedal, že sa mi na výlet vôbec nechce ísť. Ešte nikdy som nebol v koncentračnom tábore a ani náhodou naň nie som zvedavý. Ako stredoškólak som videl niekoľko dokumentov, a to mi celkom stačilo. Zahynuli tam ľudia a to, že sa dozviem, ako presne zomreli, neodstráni čiernu škvrnu na mape dejín. Je to však skutočný dôvod? Nie je za tým niečo viac? Návštevu tábora som intuitívne odmietal. Prečo? Cítil som odpor, nechcel som tam ísť, chcel som sa odtiaľ držať čo najďalej.

Na túto časť histórie treba zabudnúť. Kolegom poviem, že som toho už videl dosť.

Po raňajkách sa ma niektorí kolegovia pokúšali presvedčiť, aby som išiel s nimi. Napokon som so zmiešanými pocitmi nastúpil do autobusu. Dorazili sme na obrovskú planinu. Obďaleč som zbadal budovy z tehál, no zvyšok pozemku bol posiaty drevenými barakmi. Pláň akoby sa rozprestierala donekonečna. Vystúpil som z autobusu a rozhlíadal som sa okolo seba. Mladý svetlovlasý sprievodca nás privítal so širokým úsmevom. Po tom, ako sa nám po anglicky predstavil a povzbudil nás, aby sme ho nasledovali, sme sa spoločne pobrali k bráne tábora, nad ktorou visí nápis *Arbeit Macht Frei*. „Zavraždili tu nespočetné množstvo ľudí, poväčšine Židov,“ povedal sprievodca. „Zomreli tu muži, ženy, starí ľudia, deti, ba dokonca bábätká.“ Cítil som sa ako turista, ktorý sa vyžíva v tragédiách. Čo tu vlastne robím? Prečo som si ráno nestál za svojím a nezostal som v meste?

Sprievodca, ešte stále plný entuziazmu, nás zaviedol medzi niekoľko budov a ukázal na múr. „Tu sa každý deň konali popravy,“ utrúsil. Zastali sme pri ďalšej budove. Vošli sme dnu a mladík nám detailne opísal, kde a ako doktor Mengele vykonával experimenty na zajatcoch. Potom sme prešli cez slabo osvetlené miestnosti, kde držali väzňov, až sme sa dostali k veľkým sklenným výkladom. Boli za nimi veci, ktoré patrili väzňom a ktoré sa medzitým pozbierali a spracovali na opätovné použitie alebo priemyselnú výrobu. Trochu morbidný spôsob recyklácie. Boli tam vystavené aj balíky zásob, ktoré sa našli po vojne.

Zastavili sme sa pri výklade s okuliarmi, potom pri výklade plnom ľudských vlasov. Stále v nich bolo vidno zapletené vrkoče. S manželkou sme sa ako prví pohli ďalej, kým ostatní si ešte prezerali prvé výklady a zhovárali sa. Prišli sme do sály s množstvom kufrov. Na každom z nich bolo napísané meno majiteľa a krajina, z ktorej pochádzal. Všetci museli na kufre napísať svoje údaje, aby sa nestratili a mohli ich identifikovať.

Zrak mi padol na veľký hnedý kufor celkom vpredu. Od šoku som stuhol. Pochádzal z Holandska a bolo na ňom veľkými písmenami napísané meno „Glaser“. Manželka si to tiež všimla a okamžite ma chytila za ruku. Moje meno je totiž v Holandsku zriedkavé. Stál som ako prikovaný a nevydal ani hláska. Mlčky sme hľadeli na bizarnú scéneriu kufrov, osvetlenú svetlami vnútri výkladu. Núkali sa nám ich desiatky – veľké, malé, hnedé, čierne, pekné, špinavé a napokon aj ten s mojím menom v popredí. Kufor, ktorý nesmeroval nikam.

Čoskoro sme začuli blížiac sa hlasy. Bola to naša skupinka, ktorá vychádzala zo sály s okuliarmi. Určite si ten kufor všimnú, niet úniku! Prerušil som ticho a povedal som manželke: „Tak na toto nemám chuť, poďme preč!“ Rýchlo sme zamierili k východu. Na čerstvom vzduchu sa mi hneď polepšilo. Po chvíli vyšiel von zvyšok skupinky aj so sprievodcom. „Všimol si si ten kufor s tvojím menom?“ Presne tejto otázky som sa desil a v kútiku duše som dúfal, že sa ma to nik nespýta. Bol som zahnanbený a zmätený, no sotva som stihol odpovedať, niekto iný sa spýtal: „Odvliekli sem počas vojny niekoho z tvojej rodiny?“

Váhavo som odpovedal: „Netuším, komu patril ten kufor.“

Nasledovali ďalšie otázky, ale ignoroval som ich. Odlahlo mi, keď náš sprievodca prevzal slovo a viedol nás ďalej. Vôbec som však nepočúval, čo hovoril, lebo v myšlienkach som sa stále vracal ku kufriu. Ešte niekoľko sivastých uličiek, drevených barakov a boli sme naspäť pri autobuse. Koniec výletu.

Pri večeri všetci živo diskutovali. Za normálnych okolností by som sa k nim pridal, no tentoraz som ticho sedel a zanedlho som sa utiahol do svojej izby. Stále som mal pred očami ten kufor. Aj keď som neskôr ležal v posteli, lámal som si nad ním hlavu. Prečo som priateľom odpovedal vyhýbavo a chodil okolo horúcej kaše, hoci som odpoveď veľmi dobre poznal? S týmito myšlienkami som zaspal. Keď som sa ráno zobudil, v hlave som mal jasný plán: začnem pátrať po rodinnom tajomstve.

Uletená láska

„Roosje, pôjdeme okolo týchto výkladov?“ navrhne mi Boy. Prechádzame sa v centre Nijmegenu a vychutnáваме si nádherné nedeľné letné popoludnie. Píše sa rok 1934. Sem-tam sa kútikom oka pozriem na náš odraz vo výkladoch. Okoloidúci by si možno mysleli, že sme pár. Niet divu. Boy má dvadsaťjeden a ja mám o týždeň devätnásť. Ako sa dívam na náš odraz, zahorí vo mne túžba po láske. Auto, ktoré prechádza okolo, ma však rýchlo vráti do reality. Sme len kamaráti.

„To auto na teba zatrúbilo! Počula si, Roosje?“ vyhrkne Boy.

„Hm, bezočiví šoféri ma netrápia,“ odpoviem bez záujmu.

„Roosje, ten vodič vyzeral, akoby ťa poznal. Kto to bol?“

„Netuším.“

Mierime k Spolku, kde sme sa s priateľmi dohodli, že si pôjdeme zatancovať. Spolok sídli v honosnej budove s množstvom sál, zdobených predsiení a barov, kam chodím minimálne dvakrát do týždňa. V Nijmegene je Spolok pojem. Vznikol zo starého spoločenstva, ktorého bohatí členovia si tu zriadili klubovňu.

V budove Spolku sa nachádza veľká sála s kapacitou tisícšesťsto osôb, kde sa v lete striedavo konajú koncerty, hrajú opery, operety, kabarety a divadelné predstavenia. Nádherné foyer s tanečným parketom z mahagónového dreva, s pohodlným nábytkom bordovej farby a rotujúcou zrkadlovou strechou pôsobí veľkolepo. Je tam aj zimná kaviareň, kde hrajú populárnu hudbu, pričom víkendové tancovačky sú vyhradené len pre členov. V lete tu hrá vynikajúci tanečný orchester, ktorý sa strieda

s medzinárodnými kabaretnými programami. Chodím sem už dlhé roky, ale na prvý kontakt so Spolkom si dodnes spomínam s radosťou.

Ako dievčatko som často počula rodičov rozprávať sa o Spolku a vždy, keď som šla po Námestí Karola Veľkého, ma táto budova nesmierne priťahovala. Život na vysokej nohe sa mi veľmi pozdával. Na to, aby ste sa stali členmi, ste museli mať minimálne šesťnásť rokov. Pravidlá členstva v Spolku boli veľmi prísne, a aby sa zabránilo znižovaniu úrovne členov, konalo sa tajné hlasovanie.

Keď som mala pätnásť, zomrela mi stará mama z otcovej strany. Môj otec Falk držal smútok celý rok, ale moja mama Josephine to vydržala len dva týždne. Neskôr sa rodičia rozhodli, že ich členstvo v Spolku nemá nijaký význam. Mame sa zdalo absurdné zabávať sa osamote, čo bol pozostatok jej meštiackej výchovy. Otec poctivo držal smútok a do mesta nechodil, preto som napokon dostala jeho členský preukaz. Aby som ho nezarmútila, snažila som sa nedať najavo radosť, hoci to bol úžasný darček. Odrazu som vstúpila do reálneho života plného nových dobrodružstiev. Keď sa predou mnou otvorila brána, na svoj prvý koncert som sebaisto kráčala po maminom boku, míňajúc vrátnika v modrej uniforme.

Raz týždenne sa konal večierok. Každý štvrtok večer som sprevádzala mamu na koncerty vo veľkej sále v budove Spolku. Vychutnávala som si skvelé koncerty, obdivovala sólistov, predovšetkým klaviristov. Spoznala som tak nielen mnoho druhov vážnej hudby, ale aj ľudí, ktorí tam chodili. Ako mladé dievča som zakúsila veľký svet a nevedela sa ho nasýtiť.

A bolo sa na čo pozerieť. Elegantné dámy a páni v smokin-goch, dámy, ktoré počas celého koncertu maškrtili a všetkých vyrušovali neprestajným šuchotáním, páni vyzbrojení divadelnými ďalekohľadmi, cez ktoré namiesto predstavenia nehanebne okukávali publikum. Ľudia vo večernej garderóbe bez

skutočného záujmu o vážnu hudbu, upadajúci už na začiatku predstavenia do sladkého spánku, z ktorého ich neprebudil ani zvuk tympanov. Sedeli tam aj hudobní fanatici s partitúrou na kolenách a sledovali notu za notou, akoby odhaľovanie chybičiek dirigenta bola pre nich tá najväčšia zábava.

Potom tu boli prestávky. Ľudia sa prechádzali po dlhých chodbách lemovaných obrovskými zrkadlami, obzerali si v nich svoje odrazy a klebetili. Odbehli si do foyer na kávu a znova korzovali, ukláňali sa, prikyvovali a klebetili, často o tých, s ktorými sa tesne predtým srdečne zviťali.

Ako som sa zabávala na týchto drobnostiach, mama sa ma spýtala: „Roosje, čo sa toľko obzeráš? Hľadáš niekoho?“

„Nie, mami, zabávam sa na ľuďoch. Cítim sa, akoby som bola v zoo. Niektorí sa správajú ako zvieratá. Len sa pozri okolo seba. Aha, tam vidím opice, osly, sovy, líšky, prasiatka, slony, papagaje a tam dravé vtáky,“ odpovedala som jej s rozžiarenými očami.

Spolok mal pre mňa neopakovateľné čaro. Okúsila som tam „veľký život“ a užívala si hudbu a tanec, ktoré ma sprevádzali od útleho detstva. Na to, ako sa vo mne prebudila vášň k tancu, si spomínam celkom presne. Stalo sa to, keď som mala päť rokov a žili sme v blahobyte v nemeckom mestečku Klévy. Tesne pred vypuknutím prvej svetovej vojny otec dostal prácu v tamojšej továrni Margarine A. G., v prvej zahraničnej pobočke rodinného podniku Van den Berghovcov z holandského mestečka Oss. Fabrika zamestnávala tritisíc ľudí, ktorí vyrábali margarín značky Blue Band. Otec si v podniku vybudoval slušnú kariéru a dotiahol to až na post riaditeľa závodu.

Keď sa po prvej svetovej vojne, ktorá mala pre Nemecko katastrofálne následky, začali Klévy preberať k životu, dlho sme bývali v prepychovom hoteli Bollinger. Jeho honosná budova svietila uprostred chudoby. V hoteli boli ubytovaní belgickí dôstojníci držiaci mesto v zajatí a pravidelne sa v ňom zastavili aj obchodníci. Ako päťročné dievčatko som behala po celom hoteli

a každý sa ku mne správal prívetivo. Večer čo večer som počula: „A raz, a dva, a tri, a štyri, spolu nohy. Tri, štyri...“ Opakovanie týchto slov v monotónnom rytme hudby ma fascinovalo. Ako prikovaná som stála v prítmí za sklenými dverami do veľkej sály a sledovala dianie. Nohy sa pohybovali do rytmu. Lakovky, biele lesklé rukavičky a červené líčka mladých študentiek. V strede sály stála Liselotta Benferová, krehká, drobná ryšavá dáma, zahalená v dlhých tylových večerných šatách čiernej farby. Učila tancovať klévsku mládež, ktorá uvítala rozptýlenie po dlhých rokoch odriekania. „Páni odvedú dámy na miesta,“ počula som ju dirigovať. Jeden pár za druhým v dlhom sprievode vykročili ruka v ruku na dámsku polovicu parketu. Každý pán priviedol dámu k jej stoličke a s jemným úklonom, ktorý mu opätovala puckerlíkom, sa vrátil naspäť. „Prestávka päť minút,“ zaznel melodický hlas *Fräulein* Benferovej.

S rozšírenými očami a pootvorenými ústami som spoza sklenených dverí túžobne hľadela na tento svet a hovorila si: „Och, chcela by som sa naučiť tancovať tak nádherne, ako to vie *Fräulein* Benferová.“

Jedno ráno sme sedeli s mamou v jedálni hotela Bollinger. Hrala som sa s vajítkom, nevedela sa rozhodnúť, či ho zjem hneď alebo si ho nechám na neskôr. Pochutnávala som si na čerstvých holandských suchároch natretých smotanovým syrom a znechutene som fľochla na obloženú misu s rybami, ktorú nám práve priniesli.

Obďaleč sedela pekná mladá žena. Popíjala čiernu kávu a raňajkovala plátok ražného chlebička. Sledovala bohato prestretý holandský stôl. Nebola to však závist, ale hlad, čo priťahovalo jej pohľad naším smerom. Mama to pochopila. Nemeckú učiteľku tanca poznala len z videnia a počula o nej všakové reči. Do toho ju však nič. Nachystala jednu porciu navyše a už som cupkala k stolu Liselotty Benferovej, urobila puckerlík a ponúkla som jej raňajky. „To je pre mňa? Ó, aké milé! Asi by som sa mala

najprv poďakovať tvojej mamičke.“ Rozbehol sa živý rozhovor, a tak som dostala príležitosť vidieť svoj idol zblízka. Krásne drobné nôžky, jemné hodvábne pančuchy, dobre ušité plátenné šaty, pekné štíhle ruky ozdobené kameovým prsteňom, ryšavé vlasy zviazané do uzla jedinou ihlicou. Aká len bola pekná! Nepotrebovala elegantné šaty, skrášľovala ju jej charizma. Toto všetko vo mne povzbudilo vášeň k tancu.

Na ďalšiu hodinu som sa mohla prísť pozrieť aj ja. Keď so mnou *Fräulein* Benferová vošla do veľkej sály, sprevádzali ma začudované pohľady jej študentov. „Toto je Roosje, naša nová tanečníčka,“ predstavila ma. Prvé kroky som sa naučila celkom rýchlo a tancovala som odušu. Úplne som sa do tanca ponorila. Keď sa ma po čase dôstojníci prebývajúci v hoteli opýtali, čím chcem byť, bez zaváhania som odpovedala: „Chcem byť *Fräulein* Benferovou.“

Dnes, po rokoch, sa túlame s Boyom nedeľnými mestskými uličkami. Hoci nie sme zaľúbenci, je mi s ním dobre. Sme kamaráti. Tancujeme spolu, hráme tenis, plávame. Z času na čas zažijeme v prírode ľúbostnú epizódku, ale náš vzťah to nezmení.



Roosje a Boy v prírode

V jednej uličke sedí za vysoko položeným oknom mladý muž. S Boyom sa pozdravia a pozýva nás dnu.

„Chceš ísť aj ty?“ spýta sa ma Boy. „To je môj kamarát. Uvidíš, je to príjemný chlapík,“ uisťuje ma.

Domáci pán stojí vo dverách a víta nás. Zavedie nás do veľkej, bohato zariadenej izby.

„Wim Vermeulen, toto je Roosje Glaserová,“ predstaví nás Boy.

Podáme si ruky a obaja zamrmleme: „Teší ma.“ Tým sa naše zoznamovanie končí.

„Čo vám ponúknem?“ spýta sa Wim a už si pripíjame na naše zoznámenie a na zdravie všetkých.

Wim je šarmantný, príjemný rozprávač a zároveň skvelý poslucháč. Poobzerám sa po izbe a všimnem si fotografie na písacom stole. Na viacerých fotkách je to isté dievča. Určite je to jeho priateľka, pomyslím si a ďalej na ne zamyslene hľadím. Cítim, ako mi začínajú horieť líca. Nie je to tými fotkami, ale preto, lebo som si istá, že na sebe cítim Wimov uprený pohľad. Akoby ma pristihol pri čine. Rozhovor pokračuje.

„Čo robíte dnes večer?“ vyzvedá Wim.

„Ideme do Spolku,“ odpovie Boy.

„Pod's nami!“ vyhrknem bez rozmyšľania.

„Môžem?“ spýta sa Wim s úsmevom. „Nechcem vám byť na ťarchu,“ dodá.

„Kdeže, určite nám nebudeš na ťarchu. Bolo by milé, keby si sa k nám pridala.“

Takto prebehlo moje prvé stretnutie s Wimom. Veľmi sa mi páčil. Bolo na ňom niečo príťažlivé – nielen čo sa týka vzhľadu, ale aj jeho správania a názorov. Vlasý nosil uhladené a voňal ako naozajstný muž. Bol vyšší a o niečo starší než ja, štíhly a pohyboval sa s ľahkosťou. Zaujal ma.

V ten večer sedíme s Boyom pri stole v Spolku a čakáme na Wima. Všimnem si ho už z diaľky. Je s ním nejaké dievča.

Dost ma to prekvapilo. Dúfala som, že príde sám. Nepodobá sa však na dievčinu na fotografiách uňho doma. Keď podídu bližšie, je mi jasné prečo. Wim ospravedlňujúco vysvetľuje: „Stretol som ju v šatni, a keďže bola sama, spýtal som sa jej, či sa k nám nechce pridať.“

„Nás netreba predstavovať,“ odvetím s úľavou. „Poznáme sa už celé veky,“ žmurknem na Lydiu, kamarátku z tenisu. Boy ju tiež pozná. Vybuchneme do smiechu. Vezmú si stoličku, sadnú si k nášmu stolu a objednáajú si niečo na pitie.

Wim nám s entuziazmom rozpráva o svojom povolaní. Vidno, že ho práca dopravného pilota veľmi baví. Vypočujem si podrobný opis lietacích techník a potom sa ho spýtam, odkiaľ pochádza. „Mám troch súrodencov. Otec mi zomrel už dávno a v Nijmegen žijem v dvojizbovom byte. Tam sme sa dnes popoludní stretli. Veľmi sa mi tu páči, najmä v takej príjemnej spoločnosti ako teraz,“ zasmeje sa a pokračuje. „Kvôli práci sa musím pravidelne presúvať na letisko v Eindhovene. Je to síce ďaleko, ale mám auto. Také dve hodinky cesty,“ vysvetľuje. „Nemusím tam však chodiť denne. Občas mám aj týždeň voľna a vtedy som doma v Nijmegen. Inokedy som zas dlho preč, na ceste do niektorej zo vzdialených krajín. Dokonca som už niekoľkokrát letel ako pomocný pilot do Holandskej východnej Indie (pozn. prekl.: dnes Indonézia). Cesta tam a späť trvá niekoľko týždňov, lebo máme veľa medzipristátí, aby sme natankovali, oddýchli si a spravili údržbu lietadla. Je to dobrodružná práca,“ uzavrie so smiechom a pozerá sa na mňa.

V ten večer s Wimom dlho tancujem. Keďže naši priatelia sa zhovárajú pri stole, nie je to také nápadné. Ani Boy si nič nevšímne. V celej skupinke má hlavné slovo. Iba Lydia niečo postrehla. Vidím, ako na mňa s úsmevom pokukuje. S Wimom počas tanca veľa nenahovoríme, o to viac sa však pozeráme jeden druhému do očí. Je to príjemný pocit. Na záver sa dohodneme, že sa pôjdeme spolu bicyklovať.

Je to prvý raz, čo nie som v prítomnosti muža nervózna. Pri Wimovi som pokojná a cítim sa bezpečne. Nemusím sa na nič hrať a aj on je sám sebou. Nijaké chvastanie či predvádzanie sa. Po čase si všimnem, že je do mňa úplne zbláznený, no napriek tomu necítim taký prudký príval lásky ako pri predchádzajúcich mužoch. Aj ja som doňho zbláznená, ale akosi inak, hlbšie, miernejšie, istejšie. Tento pocit je vzájomný. Stal sa mojou veľkou láskou. Trávime spolu každú chvíľu.

S Wimom je to úplne iné ako v predchádzajúcich vzťahoch. Predtým som bola v neustálom napätí, čo platilo už od môjho prvého stretnutia sa s chlapcom. Rodičia ma nikdy nepoučili o chlapcoch či láske a nemala som ani staršiu sestru alebo brata, s ktorými by som sa mohla poradiť a vyliat si srdce. Na všetko som musela prísť sama. Spomínam si na svoju prvú skúsenosť s chlapcom, keď som mala trinásť. Bol to môj sused Nico. Nič sa neudialo, lebo obaja sme boli hanbliví. Do konca nedošlo ani k bozku. Už len byť s chlapcom bolo pre mňa vzrušujúce. Nico sa neskôr presťahoval, a tým sa to medzi nami skončilo.

Vtedy sa prebudila moja zvedavosť a začala som si všímať rozdiely medzi chlapcami a dievčatami. Veľa času som trávila v posteli s požičanými knihami o pohlavnom živote, často s pornografickými fotografiami a kresbami. Raz ma aj zbolelo v hrudi a takmer som sa rozplakala. Inokedy som si s nezvyčajným záujmom prezerala otcove nohavice, prípadne nohavice iného mužského návštevníka. Moja zvedavosť šla ruka v ruku so strachom z neznáma. Keby som sa tak mohla o tom s niekým pohovárať!

Keď som mala štrnásť, v tenisovom klube som sa zoznámila s Lydiou. Jej otec vlastnil v meste veľký hotel s reštauráciou. Lydia bola na tie časy statné dievča, vždy draho oblečené, s namaľovanými a vyleštenými nechtami, používala púder, trochu rúžu aj lícenky. Bola odo mňa o šesť rokov staršia a predstavila mi vzrušujúci svet chlapcov.

Spolu sme prebrali všetkých chlapcov z tenisového klubu. Porozprávala mi o svojich zážitkoch v belgickom svetáckom kúpeľnom meste Oostende, kam chodievala s rodičmi. V miestnej spoločenskej dvorane tancovala s belgickými chlapcami, a keď mi ukázala fotky, len ťažko som dokázala skryť závišť. Lydia ma zoznámila so svojou dvadsaťštyriročnou sesternicou Maud a s dvadsaťročným bratrancom Willym. Maud bola hlásateľka nijmegenského hlavného rádia a správala sa ako chlapec. Rada plávala, jazdila na koni a zaujímala sa o motory. Willy zas hral perfektne na klavíri a zaskakoval v nemeckých UFA filmoch za slávnych hercov, ktorí v skutočnosti na klavíri hrať nevedeli. Na bielom plátne bolo vidno len jeho ruky, a tak sa mohli herci pýšiť cudzím perím. Zdalo sa mi to úžasné.

„Willy je veľmi sympatický,“ priznala som sa Lydii.

„Snaž sa, aby sa do teba zaľúbil,“ povedala lakonicky. Potom však dodala: „Och, nie, to nepôjde. Veď je...“ veľavýznamne si udurela niekoľkokrát vystretou dlaňou ľavej ruky po chrbte pravej ruky.

„Čo?“ nechápala som. „Čo to znamená?“ zopakovala som gesto.

„To znamená, že je homosexuál,“ objasnila mi Lydia znalecky. „Ach, ešte si veľmi mladá.“ Keď som sa na ňu ďalej nechápavo pozerala, začala vysvetľovať: „Znamená to, že mužovi sa nepáčia ženy. Keď to robí, tak len s iným mužom.“

„Naozaj?“ začudovala som sa. Vtedy som však tomu ešte celkom nerozumela.

„To však nie je nič pre mňa. Zato opačné pohlavie, to je úplne iné,“ pokračovala. Ešte viac som vyvalila oči. „Počuj, ozajstný muž, to ti je niečo skvelé. Prvýkrát to bolo hrozné, no z času na čas to robím s naším čašníkom u nás doma za bowlingovou dráhou. Keby na to prišla moja mama, dostala by som a on by zostal na ulici. Stále si však dávame pozor. S vtáčikom von, skôr než zaspieva. Aby nebolo dieťa, chápeš?“